

Täysistunto

Torstai 29.11.2018 klo 16.00—18.17

4. Valtioneuvoston paikkatietopoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 15/2018 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt päätetään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön MmVM 15/2018 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtajan Anne Kalmarin esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorokierrosta ei ole. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Keskustelu

17.03 **Anne Kalmari kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta pitää paikkatietopoliittisen selonteon keskeisiä linjauksia kannatettavina ja katsoo, että ne vahvistavat yleisempiä tietopoliittisia linjauksia. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että valtiovarainministeriön johdolla valmistellaan ensimmäistä tietopoliittista selontekoa, joka on tarkoitus antaa eduskunnalle joulukuussa 2018. Valiokunta pitää tärkeänä, että selontekojen sisällöt muodostuvat koordinoituiksi.

Selonteossa on määritelty, että kaikki tieto, jonka yhtenä ominaisuutena on sijainti, on paikkatietoa. Paikkatietoa ovat esimerkiksi tiedot rakennuksista, toimipisteistä, kunnista, luonnonsuojelualueista, säästä, rikoksista, onnettomuuksista, radion kuuluvuudesta, mobiilipuhelimien sijaintitiedoista ja liikenneväylyistä sekä muiden muassa tilastotiedot. Paikkatiedot integroituvat osaksi kaikkea muuta tietoa, eikä tiedon määrittely paikkatiedoksi muuta sen muita käyttömahdollisuuksia.

Valiokunta katsoo selonteon mukaisesti, että yhteiskunnan kannalta keskeisten paikkatietojen ja niihin liittyvien peruspalvelujen tuottaminen on ensisijaisesti julkishallinnon tehtävä siten, että niiden pohjalle yritykset voivat toteuttaa omaa liiketoimintaa ja palvelutuotantoa. Niissä tapauksissa, joissa tieto syntyy hajautetusti eri viranomaisten toimesta, syntyy tarve yhtenäistää teknisiä ominaisuuksia ja laatua tehokkaalla tavalla.

Vaikka julkishallinto tuottaakin merkittävän osan paikkatiedoista ja myös hyödyntää niitä päätöksenteossa, hyödyntämisessä yrityksillä on keskeinen asema. Sen lisäksi monet yritykset tuottavatkin huomattavia määriä paikkatietoja. Tärkeää on tiedon käytön sujuvoittaminen viranomaisten välillä, yrityksissä ja muilla tietojen loppukäyttäjillä. Mitä su-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

juvammin tiedot saadaan yhteiskäyttöön, sitä ajantasaisempaa tietoa voidaan tarjota saataville.

Valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että yhteiskunnan turvallisuusympäristö on muuttunut. Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus limittyvät yhä vahvemmin toisiinsa. Paikkatiedoilla on siinä suuri merkitys. Muutokselle on tyypillistä myös teknisen kehityksen nopeus ja ennakoimattomuus. Turvallisuusympäristön muutoksen seurauksena myös kyberkeinojen käyttäminen poliittisten päämäärien saavuttamiseksi ja yhteiskunnan keskeisen infrastruktuurin ja muiden elintärkeiden toimintojen vahingoittamiseksi on tullut mahdolliseksi. Paikkatietoratkaisuja tehtäessä ja niitä kehitettäessä tulee huomioida kokonaisturvallisuuden malli, joka kattaa kaikki yhteiskunnan tasot ja tahot.

Selonteossa ei käsitellä paikkatietojen ja paikkatietopalveluiden käyttöoikeuksien rajaimisen eikä tietopolitiikan yleisiä periaatteita. Tältä osin selonteossa on katsottu, että ne on tarkoituksenmukaista linjata yleisemmässä tietopolitiikan valmistelussa. Lisäksi selonteossa tarkastellaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta ja henkilötietojen suojaa lähinnä vain paikkatietojen osalta.

Selonteossa on esitetty seitsemän kehitystoimenpidettä ja niiden vaikuttavuusalueet. Valiokunta on tarkastellut kutakin kehitystoimenpidettä erikseen.

Esimerkiksi hätäkeskustoiminnassa on välttämätöntä saada mahdollisimman tarkka ja oikea paikkatieto, osoitetieto, jotta oikeanlaista apua voidaan lähettää paikalle mahdollisimman nopeasti. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Hätäkeskuslaitoksen käyttämistä eri osoiteaineistoista on löytnyt yli 140 000 ristiriitaista osoitetietoa. Näiden puutteiden korjaaminen välittömästi on välttämätöntä ja edellyttää laaja-alaista ja pitkäjänteistä yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Riittävän tarkka paikannus on välttämätön edellytys myös esimerkiksi turvallisen liikenteen automaation kehittymiselle. Autonominen liikenteen vaatimukset sijaintitarkkuudesta, tietojen reaaliaikaisesta saatavuudesta ja tietojen laadukkuudesta ovat varsin vaativia, mikä tulee ottaa huomioon selonteon toimeenpanossa muun muassa paikkatietojen määrittelyssä.

Tarkkaa paikannusta tulee voida hyödyntää koko Suomen alueella. Tämä vaatii myös satelliittipalveluihin panostamista erityisesti arktisilla alueilla. Satelliittinavigoinnilla ja sen kehittämällä on keskeinen merkitys monien yhteiskunnan keskeisten toimintojen kannalta. Monella toimialalla myös paikkatiedon kolmiulotteisuudella on merkitystä.

Paikkatietojen tulee olla turvallisuusviranomaisten saatavilla kaikissa tilanteissa ajantasaisina ja myös kaikille toimijoille yhtenäisinä. Turvallisuusviranomaisilla on paikkatietoihin kohdistuvia erityistarpeita. Sen vuoksi turvallisuusviranomaisten yhteiskäytön tulee toteuttaa erityisvaatimukset täyttävä yhteinen paikkatietoalusta, jonka avulla muodostetaan perusta esimerkiksi yhteiselle tilannekuvalle kaikissa oloissa. Turvallisuusviranomaisten yhteinen paikkatietoalusta tehostaa viranomaisten yhteisten paikkatietojen käyttöä ja näin ollen myös yhteisen tilannekuvan muodostamista.

Tärkeintä on, että turvallisuusviranomaisten paikkatietoalustan tulee pitää sisällään myös aineiston kattavuuden tarkistuksen sekä laadunvarmistusprosessit, jolloin käyttäjätahojen ei enää tarvitse tehdä tätä erikseen vaan aineiston oikeellisuuteen ja laatuun voidaan luottaa. Lisäksi alustaa toteutettaessa tulee selvittää, mitkä toimijat voidaan turvallisesti oikeuttaa alustan käyttäjiksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

Kansallinen huoltovarmuus on kokonaisturvallisuuden osa, jonka tuottamiseen osallistuvat yhä lisääntyvässä määrin erityisesti kriittiseksi luokitellut yritykset. Kriittisten yritysten tarvitseman paikkatiedon sisältö ja saatavuus tulee varmistaa.

Paikkatietojen ekosysteemin ja yleisemminkin eri toimijoiden yhteistyön kehittäminen sekä yhteisesti sovittujen kansainvälisten standardien mukainen tiedon mallinnus ja jakelu kuuluvat selonteon toimenpiteiden keskeisiin tavoitteisiin. Mitä yhtenäisempinä tiedot saadaan niiden ylläpitäjiltä, sitä yhtenäisempinä ja ajantasaisempina ne ovat käyttäjien saatavilla.

Digitaalisessa ympäristössä valtiolle on tullut uusi tehtävä edistää digitaalisten yhteistyömallien ja ympäristöjen syntymistä ja kehittymistä. Tähän valtion on tarvittaessa tehtävä lisäpanostuksia. Monissa tapauksissa yritykset luontevasti täydentävät julkisen sektorin toimintaa ja palveluja lisäarvopalveluilla. Paikkatiedolla voi kuitenkin olla käytön rajoitteita esimerkiksi omistajien aineistopolitiikan johdosta. Omistajien asettamiin perusteettomiin rajoitteisiin tulee puuttua lainsäädännöllä.

Paikkatietojen hyödyntämiseen laajasti eri yhteiskunnan toiminnoissa liittyy edelleen melkoisia haasteita, koska paikkatiedot koetaan liiaksi tietyn ammattikunnan osaamisalueeksi. Tietoisuus ei ole levinnyt tavoitellulla tavalla osaksi kaikkea toiminnan kehittämistä. Valiokunta kiirehtii toimia, joilla paikkatiedoista tulee aidosti kansallinen kilpailutekijä.

Paikkatietopolitiikan tulee olla linjassa myös muiden yleisempien tietopolitiikkaa koskevien toimenpiteiden kanssa. Tällä hetkellä valmistelussa on tiedonhallintalaki. Kyse on yleislaista, jolla luodaan puitteita hallinnon tiedon hyödyntämiseen. Laki toteutuessaan tukee myös paikkatietojen käyttöä ja hallintaa. Julkishallinnossa tulee olla selkeät lainsäädännössä määritellyt roolit, tehtävät ja vastuut paikkatietotoiminnoissa. Myös kuntien ja valtion organisaatioiden rooleja ja vastuita tulee selventää, jotta vältetään päällekkäiset toiminnot sekä edistetään yhteentoimivuutta ja yhteiskäyttöisyyttä.

Kansallisen lainsäädännön kehittäminen viranomaisten tuottamien tietojen yhteentoimivuuden varmistamiseksi on tarpeen. Tietojen käyttöoikeuksiin liittyvissä kysymyksissä on kuitenkin harkittava tarkkaan tietojen käyttöoikeuksien rajaamista yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden, huoltovarmuuden ja henkilötietojen suojan näkökulmasta.

Henkilötietojen käsittelyyn liittyvien vaatimusten lisäksi paikkatietoja kerätessä, säilytettäessä ja luovutettaessa tulee myös ottaa huomioon julkisuus ja salassapitosäätelystä seuraavat rajoitukset. Paikkatietojärjestelmien digitaalisuus edellyttää lisäksi kyberturvallisuudesta huolehtimista ja palveluiden jatkuvuuden varmistamista. Tämän toteuttaminen on kustannustehokkainta jo palvelujen rakentamisvaiheessa.

Arvoisa puhemies! Selonteon kansainvälinen tarkastelu on melko suppea. Toiminnan kansainvälisyyteen on vain ohuita viitteitä. Tarvitaan kansainvälisen kehityksen kattava analyysi ja sitä kautta toimenpide-ehdotukset. Suuret kansainväliset alustat voivat tarjota aivan uusia mahdollisuuksia tai ne voidaan nähdä uhkana kansallisille toimijoille.

Yhteenvetona voi todeta, että selonteko luo erittäin hyvän pohjan paikkatietopoliittiselle jatkotyölle.

17.13 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajakollegat! Aluksi tietysti suuri kiitos valiokunnalle erittäin asiantuntevasta, laaja-alaisesta, perusteellisesta työstä paikkatietopoliittisen selonteon käsittelyn yhteydessä. Niin kuin jo silloin lähete keskustelussa kävimme täällä keskustelun, joka osoitti sen, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

asiaan on aivan erityistä kiinnostusta edustajien keskuudessa, koko eduskunnan keskuudessa, niin myöskin mietintö, joka tästä on tehty, osoittaa aivan sitä samaa — lämmin kiitos siitä. Se vie tätä meidän yhteistä ja myöskin yksituumaista tavoitetilaa erinomaisella tavalla eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Kun haluamme suomalaisen yhteiskunnan kehittyvän ja yritysten toimintaedellytysten parantuvan, on pakko muuttaa myös julkishallinnon ja muidenkin toimijoiden toimintatapoja. Ei ole varaa enää kerätä ja ylläpitää tietoja vain omaa käyttöä varten, vaan on huomioitava muidenkin saman tiedon tarvitsijoiden tarpeet. Digitalisoituvaa yhteiskuntaa ei ole mahdollista kehittää tuloksellisesti yksin: on tehtävä yhteistyötä. Julkishallinnossa on tärkeää kehittää valtionhallinnon sisäistä yhteistyötä sekä valtionhallinnon yhteistyötä kuntien ja yritysten kanssa. Siksi selonteossa yleisinä tavoitteina ovat paikkatietojen yhteentoimivuuden, siis niiden käyttökelpoisuuden, kehittäminen sekä eri toimijoiden yhteistyön lisääminen. Tämä myös vastaa siihen selkeään puutteeseen, joka meillä tällä hetkellä on ja jonka puheenjohtaja Kalmari äsken toi esille, eli meillä on ristiriitaisia paikkatietoja tällä hetkellä, ja näinhän ei saa olla. Siksi me myöskin tarvitsemme vahvasti sitä yhteistyötä.

Näiden tavoitteiden toteuttamiseen liittyvät osaltaan muun muassa selonteon toimenpiteet: kehitetään yhteistyötä uudella yhteistyöelimellä, kehitetään yhteistä paikkatiedon ekosysteemiä ja uudistetaan lainsäädäntöä kehityksen varmistamiseksi. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta ja henkilötietojen suojasta on selonteon mukaan huolehdittava kaikessa paikkatietojen ja toimintojen kehittämisessä, ja tämä tuli erittäin hyvin esille äsken puheessa, esittelypuheenvuorossa ja myöskin mietinnössä. Kun kaikki selonteossa ehdotetut toimenpiteet saadaan toteutukseen, ollaan hyvää vauhtia menossa kohti tuota meidän tavoitettamme: maailman innovatiivisinta ja turvallisinta paikkatiedon ekosysteemiä. Tästä hyötyvät kaikki suomalaiset.

Lisäksi on selvää, että kansainvälinen yhteistyötä, johon tässä myöskin vahvasti viitataan, meidän täytyy, totta kai, tehdä. Tämä, jos mikä, on aihealue, jossa tietojen vaihto kansainvälisellä tasolla on erittäin tärkeää, ja myöskin seuranta, miten muualla näitä asioita hoidetaan. Mutta nyt tässä kohdassa olemme halunneet keskittyä aivan erityisesti siihen, että me saamme kansallisesti asiat hoidettua ja paremmin hoidettua ja niin, että niitä pystytään myös turvallisesti hyödyntämään, mutta se ei tarkoita sitä, että me olisimme tuota kansainvälistä ulottuvuutta millään tavoin unohtaneet.

17.16 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Lepälle ja edustaja Kalmarille esittelystä.

Myös ympäristövaliokunnassa tätä käsiteltiin ja annoimme lausunnon. Siellä kiinnitettiin huomiota luontopalveluihin. Tietysti metsätalous ja maatalous tulevat merkittävässä roolissa, esimerkiksi sääpalvelut voivat olla. Sitten tällaisia ajatuksia, jotka saattavat tulevaisuudessa vielä kehittyä, ovat esimerkiksi jätteiden sivuvirrat, jätteiden käsittely, kuljetus, kustannusten pienentäminen, päästöjen pienentäminen. Sillä puolella tieto on julkisyhteisöjen tuottamaa, mutta yrityksillä on käytettävissä sellaisia ajatuksia, jotka sitten voivat luoda uutta yrittäjyyttä ja työpaikkoja.

Turvallisuusnäkökulma on aina semmoinen asia, joka minua kiinnostaa. Niin kuin tässä sanottiin, 140 000 ristiriitaista tietoa löytyy. 112-sovellus, joka on käytettävissä hätäkeskukseen, on yksi esimerkki paikkatiedosta. Kun teet hälytyksen, niin sinne menee saman tien tarkat koordinaatit siitä, että missä tapahtuu, ja jos ei itse tiedä tarkkaa sijaintia, niin se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

välittyy sinne, ja apu tulee sitten sen mukaan. Jos moottoritietä hälyttää apua, niin ei se paljon auta, jos sanoo, että olen täällä Hämeenlinnan ja Tampereen välillä jossain, että tulkaa auttamaan, mutta kun siellä on koordinaatit, niin auttajat tietävät välittömästi.

Tietysti myös poliisin näkökulmasta tällainen tilastollinen näkökulma kanssa tulee, eli esimerkiksi missä tapahtuu rikoksia, minkä tyyppisiä rikoksia. Hyvin tarkkaankin voidaan saada liikenteen osalta erilaisia turvallisuusnäkökohtia. Tämä on erittäin mielenkiintoinen ja avaa erittäin paljon kehitysnäkymiä Suomelle.

Yksi esimerkki tähän loppuun, joka liittyy kehitysyhteistyöhön: monissa maissa, joissa olen päässyt olemaan matkalla mukana, maatalouden elinkeinojen kehittämisen törmää siihen, että ei tiedetä, kenen peltotilkku on, missä ovat rajat, ja tämä osaaminen on sellaista, mitä voidaan käyttää myös kehitysyhteistyössä.

17.18 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Paikkatietopoliittinen selonteko on digitalisoituvan yhteiskunnan ytimessä. Se on perusedellytys, jotta sähköisiä palveluita voidaan kehittää. Paikkatietojen hyvä saatavuus ja laatu ovat keskiössä, jotta palveluita voidaan sähköistää esimerkiksi liikenteessä. Me emme välttämättä pysty vielä edes arvioimaan, millaisia uusia palveluita avoimen, hyvin saavutettavan ja yhteensopivan paikkatietoaineiston varaan pystytään rakentamaan. Sen kuitenkin tiedämme, että esimerkiksi palveluliikenne vaatii laadukasta paikkatietoaineistoa käyttöönsä.

Sekä selonteossa että mietinnössä todetaan, että yhteiskunnan kannalta keskeisten paikkatietojen ja niihin liittyvien peruspalvelujen tuottaminen on ensisijaisesti julkishallinnon tehtävä. Tämän julkishallinnon tuottaman tiedon pohjalle yritykset voivat sitten toteuttaa omaa liiketoimintaa ja palvelutuotantoa. Tähän on helppo yhtyä.

Suomessa ollaan useimpia muita maita edellä julkisen hallinnon paikkatietojen avoimuudessa ja maksuttomuudessa, kuten ympäristövaliokunta toteaa lausunnossaan. Selonteossa ei oteta kantaa tavoitteiden mukaisen toiminnan rahoittamiseen taikka toiminnan maksullisuuden tai maksuttomuuden reunaehtoihin. Olisiko tämä asia, jota tulisi jatkossa pohtia tarkemmin? Pitäisikö julkisin varoin kootusta paikkatiedosta periä jonkinlaista maksua esimerkiksi yritykseltä, jonka liiketoiminta perustuu paikkatietojen avoimeen saatavuuteen? En sano, että näin pitäisi olla, mutta asiaa olisi hyvä pohtia ja siitä tulevaisuudessa linjata.

On tärkeää, että julkishallinto hallinnoi ja tuottaa paikkatietoja ja välittää niitä yritysten käyttöön. Voi olla riskialtista, jos paikkatietojen hallinnointi tai rekisterien ylläpitäminen ohjataan yksityisen tahon haltuun tai esimerkiksi karttapalvelu joukkoistetaan niin, että yksityiset ihmiset voivat muokata tietoja ja merkitä paikkoja karttoihin. Onneksi julkishallinnon tärkeä rooli tunnustetaan ja tunnustetaan sekä selonteossa että mietinnössä.

Mikä on kaikista olennaisinta? Olennaista on se, että julkisen ja yksityisen sektorin hyvä yhteistyö, jota valiokuntakin painottaa, on olemassa. Julkishallinnon ja yritysten tietojen hyödynnettävyydessä ja koordinaatiossa on varmasti parannettavaa. Tähän on tärkeä kiinnittää jatkossa huomiota, kuten ympäristövaliokuntakin toteaa ja painottaa eri toimijoiden välisen ekosysteemin rakentamisen tärkeyttä.

Arvoisa rouva puhemies! Tietoturvan korkea taso ja henkilötietojen suojan toteutuminen sekä käyttöoikeudet erilaisiin tietovarantoihin ovat yhä tärkeämpiä asioita sähköistyvässä yhteiskunnassamme. Näin myös paikkatietojen kohdalla. Käyttöoikeuksien rajaamista yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden, huoltovarmuuden ja henkilötietojen suojan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

näkökulmasta ei voi painottaa liikaa, mutta toisaalta saavutettavuus ja avoimuus ovat myös kovasti tärkeitä. Tässä tulee löytää tarvittava tasapaino.

Istuvaa hallitusta voi kiittää tästä tärkeästä selonteosta ja valiokuntia hyvästä työstä. Hallitus on ymmärtänyt paikkatiedon tärkeyden, mistä osoituksena on tämä selonteko sekä vielä tämän vuoden puolella tulossa oleva tietopoliittinen selonteko. Painotan, kuten myös valiokunta, koordinaation tärkeyttä tämän ja tulevan selonteon välillä.

Valmistelussa on myös tiedonhallintalaki, joka tulee olemaan yleislaki, jolla luodaan puitteita julkisen hallinnon tiedon hyödyntämiseen. Laki toteutuessaan tukee myös paikkatietojen käyttöä ja hallintaa, eli pääsemme lähiaikoina keskustelemaan uudestaan näistä tärkeistä aiheista.

Mietinnössä tunnustetaan myös vaaran paikat ja riskit, joita paikkatietojen leviämisestä väärin käsiin voi seurata. Valitettavasti kyberterrorismi ja erilaiset palveluhyökkäykset ovat arkipäivää. Paikkatiedot voivat olla arvokkaita sellaiselle taholle, jonka tarkoitus on vaurioittaa yhteiskuntaamme. Ne ovat kriittistä infraa. Tärkeää on pystyä löytämään tasapaino avoimuuden ja helpon saatavuuden mutta myös turvallisuuden kanssa. Tiedon välittämisen helppous ja paikkatietojen avoin lisääminen lisäävät tietojen väärinkäytösten riskejä, ja nämä riskit on tärkeä tunnistaa.

17.23 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Myös tulevaisuusvaliokunta käsitteli tätä tärkeää selontekoa, ja tuon sieltä muutamat terveiset vähän täydentämään mietintöä.

Paikkatiedosta puhuttaessa on syytä muistaa, ettei kyse ole mistään pienestä erityisalueesta vaan nopeasti vahvistuvasta ilmiöstä, joka luo uusia tapoja tuottaa ja käyttää tietoa, ja samalla se tuottaa myös uusia tiedon käyttäjiä ja tuottajia. Tämä synnyttää runsaasti uusia mahdollisuuksia mutta toisaalta myös uhkia kansalaisyhteiskunnan, talouselämän ja julkisen hallinnon näkökulmasta.

Lainsäädännön näkökulmasta paikkatiedolla on yhteyksiä esimerkiksi liikennekaareen, tietosuojaan, tiedustelulainsäädäntöön, tiedonhallintalakiin sekä tietopoliittiseen selontekoon ja myös ympäristölainsäädännön kehittämiseen. On suuri haaste saada lainsäädäntö sovitettua yhteen, mutta politiikkajohdonmukaisuus on mielestäni välttämätön tässäkin asiassa ja erityisesti tässä asiassa. Myös monen eri toimijan toiminnan yhteensovittaminen on haasteellista, sillä toimintojen liittymäpinnoissa on varmistettava toisaalta tiedon oikeellisuus mutta myös sen eheys.

Globalisoituvassa maailmassa paikkatietopolitiikkaa on tehtävä globaalista näkökulmasta, sillä yksilöiden ja yritysten toimintaympäristö on muuttumassa ratkaisevalla tavalla sijaintitiedon lisääntyvän keräämisen ja hyödyntämisen johdosta. Globaali näkökulma on kovin ohuesti esillä tässä selonteossa, ja tähän puutteeseen myös mietinnössä kiinnitetään huomiota.

Yksilön näkökulmasta paikkatiedon hyödyntäminen edellyttää digitaitoja, ja meillä on edelleenkin lähes miljoona suomalaista, jotka eivät pysty, osaa tai voi käyttää digipalveluja. Tarvitaan siis paljon kansalaisten koulutusta digitaitojen lisäämiseksi, mutta tarvitaan koulutusta myös digitaalisuuden turvallisesta käytöstä. Erilaisten turvallisuusuhkien torjunta edellyttää, että luotettavaa tietoa on saatavilla ja että ihmiset osaavat arvioida tietoa kriittisesti ja osaavat tuottaa ja käyttää palveluja vastuullisesti ja turvallisesti sekä työssään että myöskin yksityiselämässään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

Turvallisuuskulmasta paikkatieto toisaalta kyllä lisää turvallisuutta, esimerkiksi pelastus- ja turvallisuusviranomaisten oikeaan paikkaan nopeasti löytäminen nopeuttaa ilman muuta sitä avun saamista, mutta toisaalta paikkatiedon louhinta ja eri tietokantojen yhdistely voivat luoda myös turvallisuusuhkia sekä yksilön tietosuojaan että myöskin kansallisella tasolla. Mahdollisuuksien ja uhkien tasapaino on tärkeä, ne on saatava tasapainoon. Tarvitsemme kaikessa teknologian kehittämisessä enemmän hyöty—riski-analyysyjä, joissa avoimesti arvioidaan mahdollisuudet ja uhkat.

Arvoisa puhemies! Yksilön tietosuojan näkökulmasta on tärkeää tiedostaa ja pohtia, korostammeko avointa kansalaisyhteiskuntaa, kuten esimerkiksi Euroopan unionissa on perinteisesti tehty ja toimittu. Mutta näin ei ole kaikkialla, sillä esimerkiksi Kiina on lähtenyt kansalaisten valvonnan lisäämisen tielle. Teknologian kehittyminen, myös paikkatieto, mahdollistaa molempiin suuntiin etenemisen. Teknologian kehittämisessä ja arvioinnissa onkin aina huomioitava myös eettiset näkökulmat.

17.27 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun valiokunnan mietintöä tehtäessä tuli ilmi, että todellakin hyvin monet eri tahot käyttävät tietoa hyväkseen ja tuottavatkin sitä tietoa, niin onko nyt niin, että todellakin siinä seuraavassa lainsäädäntöhankkeessa, joka meille joulukuussa nyt annetaan, tulee selvyys siihen, että ei tarvitsisi tehdä turhaa, päällekkäistä työtä, vai vaatiiko tämä vielä jatkotoimenpiteitä myöhemmin? Hyvällä ja hyvin koordinoitulla paikkatiedolla todellakin säästämme paljon yhteiskunnan kustannuksia.

17.28 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on hyvä selonteko, kiitos ministerille sen edistämisestä ja valiokunnalle ja valiokunnan puheenjohtajalle hyvistä puheenvuoroista.

Korostaisin sitä, että paikkatieto toimii tärkeänä alustana niin yksilöiden luontevalle, sujuvalle vapaa-ajan vietolle kuin liikenteen järjestämiselle, tiedon saamiselle, yritysten mahdollisille uusille innovaatioille tai jopa ilmastonmuutoksen torjunnalle, kun katsomme esimerkiksi, miten liikennettä voitaisiin paremmin ja vähäpäästöisemmin organisoida.

Edustaja Mäkisalo-Ropponen nosti esiin ansiokkaasti myös sen, että paikkatietokysymyksiin liittyy vahvasti tietosuojaelementti, joka kannattaa kuljettaa mukana. Toisaalta on hyvä huomata myös se, että paikkatietopoliittisissa kysymyksissä meidän ei kannata olla myöskään kansainvälisesti nukuksissa, sillä esimerkiksi GPS-järjestelmän heikkoudet ovat tunnetusti todistettuja. Ei ole kuin lyhyt aika siitä, kun meidänkin maaperämme yläpuolella olevaa GPS-järjestelmää on ilmeisesti häiritty ja sitä kautta vaikutettu nimenomaan paikkatietosignaaleihin. EU:n Galileo-järjestelmä vaikuttaa lupaavalta, mutta jos olen oikein ymmärtänyt, niin ensimmäiset satelliitit on vasta lähetetty ja meillä kestää vielä jonkin aikaa, että meillä on EU-tasoinen, toimiva paikkatietojärjestelmä käytössä.

Nostaisin vielä erikseen esiin sen, että tietosuojan lisäksi avoimilla rajapinnoilla ja mahdollisimman avoimella tiedonkäytön sallimisella yksilöille ja elinkeinoelämälle me voimme ehkä synnyttää sellaista uutta hyvinvointia ja myös liiketoimintaa, jota emme ole vielä tulleet ajatelleksikaan.

17.30 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Parviainen, Olli-Poika ja myöskin edustaja Kiuru, Pauli ottivat esille kansainvälisen yhteistyön ja mahdollisuudet sillä saralla. Vastaavatyypistä, EU:n paikkatietopoliittista ohjelmaa varmaan tarvittaisiin, koska EU:n sisällä on jo suuria ongelmia muun muassa edustaja Kiurun mainitse-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

maan maanomistusolojen määrittelemiseen liittyen. Esimerkiksi metsäpalojen yleistyessä Etelä-Euroopassa muun muassa Portugali on maa, jossa, voisi sanoa, on todellakin maanomistusolojen rekisteröinnissä ja paikkatietojen täsmentämisessä suuria puutteita.

Olisinkin kysynyt ministeriltä, nähdäänkö tässä mahdollisuuksia, että Suomi voisi olla myöskin EU:ssa viemässä vaikkapa omalla puheenjohtajuuskaudellaan näitä asioita eteenpäin. Sitten, jos taas verrataan meidän naapurimaahamme Viroon, niin siellä monet tämän tyyppiset rekisterit, muun muassa liittyen maanomistusoiloihin, ovat julkisia ja avoimia ja kaikkien kansalaisten käytettävissä.

17.31 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Unohdin omassa puheenvuorossani kysyä ministeriltä pari kysymystä, jotka liittyvät ihan suoraan siihen, mitä äsken sainoin, ja kun meillä ei näytä olevan sen enempää täällä keskusteltavaa, niin ministeri ennättää varmaan vastatakin.

Eli miten aiotaan saada yhteensovittettua nämä eri lainsäädäntöhankkeet, jotka liittyvät paikkatietoon? Siinä on se yhteensovittamisen hankaluus, ja tavallaan kuitenkin politiikka-johdonmukaisuuden näkökulmasta niiden kaikkien pitäisi mennä samaan suuntaan. Muuten meille tulee yhteiskuntaan ongelmia ihan varmasti.

Toinen kysymys liittyy siihen, minkä verran selontekoa tehtäessä tehtiin riski—hyöty-analyyseja ja minkä verran on tarkoitus jatkotyössä tehdä.

17.32 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Essayah otti metsäpalot puheeksi, ja jommankumman valiokunnan papereissa mainittiin, että metsäautoteiden osalta on joitain puutteita paikkatiedossa. Senhän me tiedämme, että hyvin toimiva metsäautotieverkosto on metsäpalotilanteissa erittäin tärkeä. Jos siellä on puutteita, niin mitä asialle sitten ollaan mahdollisesti tekemässä?

Toinen näkökulma, mikä harvemmin tulee esiin, on se, kun meillä on tämä jokamiehen-oikeus — tämä nyt menee pikkasen jo kauas tästä, mutta kuitenkin: kun maa- ja metsätalousministeri täällä on, niin oletteko kiinnittänyt huomiota siihen tai kuullut siitä, että näille teille alkaa ilmestyä yhä useammin erinäköisiä puomeja ihan omine lupineen, ja miten se saattaa jopa vaikuttaa turvallisuusviranomaisten kulkemiseen.

17.33 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Tämän käsittelyn yhteydessä nousi myöskin esille se, miten meidän tulee vaatia kuntia pitämään huolta siitä, että ajantasaiset paikkatiedot ovat merkittyinä sinne yleiseen rekisteriin ja että ne tiedot ovat oikein.

Omalla alueellani, tuolla Saimaan äärellä, missä matkailu on se meidän mahdollisuutemme saada alueelle lisää elinvoimaa — siinä on todella iso potentiaali kasvulle — on ongelmana se, että matkailijat eivät löydä niihin paikkoihin, joissa olisi tekemistä. Eli kun tulee Saimaan äärelle, niin haluaisi tietenkin päästä vaikka uimaan, mutta ei matkailija tiedä, missä ovat ne hyvät uimarannat. Ne ovat kyllä sisäpiirillä, paikallisilla asukkailla ehkä tiedossa, mutta eivät ulkopuolisilla, eivät myöskään niillä, jotka muuttivat vastikään sinne alueelle. Tai kunnan valmis infra, jota voi hyödyntää matkailussa, esimerkkinä vaikkapa lasten leikkipaikat, joissa matkailijat voivat aivan hyvin viettää lastensa kanssa aikaa, käydä piknikillä ja samalla vaikka uimassa, monesti uimaranta on siinä lähellä — näitä ei ole missään merkittyinä, jolloin myöskään yritykset eivät voi tehdä erilaisia puhelimeen ladattavia sovelluksia, mistä voi sitten katsoa nopeasti, miten pääsee näihin kohteisiin. Eli paikkatieto on myös todella tärkeä, jotta me voimme saada elinkeinoissa kasvua aikaiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten ministeri Leppä, vastauspuheenvuoro. Riittääkö 3 minuuttia? [Jari Leppä: Kyllä varmaan!]

17.35 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia hyvistä kommentteista ja myöskin edelleenkehittämisehdotuksista, joita tuli. Kaikissa puheenvuoroissa tuli hyvin esille se, kuinka laaja-alaisesta asiasta ja moneen asiaan vaikuttavasta asiasta ja kuinka paljon mahdollisuuksia sisältävästä asiasta tässä on kysymys lähtien kehitysyhteistyöulottuvuudesta ja päätyen jokamiehenoikeuksiin Suomessa ja kaikesta siltä väliltä.

On selvää, että paikkatietoon ja sen käsittelyyn ja lainsäädäntöön, siihen liittyviin lainsäädäntötoimenpiteisiin, sisältyy aina sekä mahdollisuuksia että riskejä yhtä aikaa, ja niitä molempia meidän pitää viedä tasajalkaa eteenpäin. On selvää, että keskeistä on se, että me varmistamme kaikin tavoin paikkatiedon tietosuojan toteutumisen. Se on oleellisen tärkeä asia. Mutta samalla me pohdimme myös sitä, miten — niin kuin edustaja Taavitsainen tuossa viimeksi sanoi matkailun osalta — me voimme edelleen hyödyntää sitä myös elinkeinoelämässä ja miten vaikkapa matkailun osalta uusia sovelluksia pystymme aikaansaamaan.

Myös kuntien tietoaaineistojen yhtenäistäminen standardien mukaisiksi voi vaatia toimenpiteitä, myös kunnissa toimenpiteitä. Ne on usein taloudellisesti järkevää tehdä ohjelmistojen päivitysten tai vaihdon yhteydessä, niin että sekin on myös ajantasa-asia ilman muuta.

Kokonaisturvallisuus ja henkilötietojen suoja siis on se todella, todella keskeinen asia kaikissa selonteon toteuttamiseen liittyvissä asioissa. Paikkatietojen kehittämisen osalta on kiinnitetty huomiota siihen, että usein entistä paremmat ja käyttökelpoisemmat paikkatiedot tuottavat yhteiskunnalle, niin kuin äsken sanoin, sekä hyötyjä että riskejä, ja näiden pitää olla erittäin hyvin määriteltyjä käyttöoikeuksissa tietojen osalta ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! Tuo tiedon koordinointi ja yhteensovittaminen on äärimmäisen tärkeä asia, ja sen pitää olla läpileikkaavana toimintamallina koko ajan, silloin kun puhutaan niin tästä kuin tähän liittyvistä muista lainsäädäntöhankkeista. Tähän liittyy myöskin se seuraava selonteko, johon tämä on liitännäinen, eli tietopoliittinen selonteko, ja ilman muuta niiden pitää olla koordinaatiossa keskenään, se on ihan päivänselvää.

No, halutaanko olla EU:n kärkikastissa? Ilman muuta halutaan olla ja näyttää suuntaa. Meillä on siihen erinomaiset mahdollisuudet. Meidän oma laitoksemme, Maanmittauslaitos, on aivan maailman kärkeä näissä asioissa. Se mahdollistaa sen pohjan, jolta me voimme myöskin elinkeinonäkökulmasta ponnistaa tämän asian osalta, se on ihan selvää.

Sitten tähän löyhästi liittyvä asia, niin kuin edustaja Pauli Kiuru täällä totesi, jokamiehenoikeudet. Siihen totean vain sen, että jokamiehenoikeudet ovat erittäin hieno toimintamalli. Niitä pitää käyttää oikein, niin että ei aiheuteta ongelmia tai ei aiheuteta vahinkoa, jolloin sitten saattaa tulla näitä mainitsemianne ongelmia, niin että sinne ilmestyy sitten puomeja, kun tätä oikeutta käytetään väärin. Eli on sekä velvoitteita että oikeuksia, ja nämä pitää myöskin olla aina kaikilla mielessä. Tämä on hieno järjestelmä meillä, ja sen pitää meillä säilyä, mutta nämä kaksi asiaa pitää mielessä pitää. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 2/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.